

MARK HADDON

ČERVENÝ DŮM

ARGO

ČERVENÝ DŮM

MARK HADDON

ARGO

PŘELOŽIL DAVID PETRŮ

Argo, 2014

THE RED HOUSE

Copyright © Mark Haddon 2012

Translation © David Petrů, 2014

ISBN 978-80-257-1199-6 (váz.)

ISBN 978-80-257-1312-9 (e-kniha)

*Pro Clare,
s díkem Mary Gawne-Cainové*

PÁTEK

Chladicí věže a čistírny odpadních vod. Finstock, Charlbury, Ascott-under-Wychwood. Sto deset kilometrů v hodině, vlak rozepíná pole jako zip. Dvě světle šedé linky vedle říčního meandru. Odlesky slunečních paprsků na tepaném kovu. Nejasný pocit parostroje, ještě i dnes. Bradavice a Adlestrop. Noční pošta se veze přes hranici. Čejeni uhánějící ze svahu. Mississippijské blues z nákladního vagonu. Ty skryté výhybky, které by klidně mohly přeskočit a obloukem vás poslat do světa livrejovaných portýrů, pratetiček a letních dnů u jezera.

Angela se opírala o studené okno, hypnotizována telegrafními dráty, které se znovu a znovu prověšovaly a následující sloup je vždy zase zvedl nahoru. Tunelové skleníky jako stříbřitá vzduchová matrace, víry nerozluštitelných graffiti na cihlových obkladech. Před šesti týdny pohřbila matku. Vousáč v saku s oblýskanými lokty zahrál baladu na dudy. Nic nevypadalo tak, jak mělo. Farář s ovázanou rukou, žena, která chytala odfouknutý klobouk mezi náhrobky, toulavý pes. Žila v přesvědčení, že máma opustila svět už dávno a ona ji každý týden chodí navštěvovat hlavně kvůli sobě. Dušené skopové, Classic FM a umělohmotné přenosné WC v tělové barvě. Její smrt měla znamenat úlevu. Pak na rakev dopadla první lopata hlíny, jí se

udělal knedlík v krku a uvědomila si, že máma byla... Co přesně? Základní kámen? Vlnolam?

Týden po pohřbu stál Dominic u dřezu a kartáčem na láhve čistil zelenou vázu. Za kůlnou ležely poslední udusané zbytky sněhu po mimořádné chumelenici a vítr roztácel otočný sušák na prádlo. Angela vešla s mobilem v ruce a tvářila se, jako by šlo o nějaký záhadný předmět, který právě objevila na stolku v chodbě. *Volal Richard.*

Dominic postavil vázu dnem vzhůru na drátěný odkapávač. *A co chtěl?*

Prý nás zve na dovolenou.

Osušil si ruce do utěrky. *Richard jako tvůj bratr, nebo nějaký úplně jiný Richard?*

Ne, skutečně můj bratr Richard.

Upřímně nevěděl, co na to říct. Angela s Richardem spolu za posledních patnáct let nestrávili víc než jedno odpoledne a jejich setkání na pohřbu působilo přinejlepším formálně. *Do kterého exotického letoviska?*

Pronajal nějaký domek na hranici Walesu. Nedaleko Hay-on-Wye.

Proslulé písčité pláže herefordshirské. Přeložil utěrku a pověsil ji na topení.

Řekla jsem, že pojedeme.

Hm, díky za konzultaci.

Angela se zarazila a pohlédla mu do očí. *Richard ví, že sami si dovolenou nemůžeme dovolit. Netěším se na to o nic víc než ty, ale v podstatě jsem neměla na vybranou.*

Zvedl ruce. *Jako bych nic neřekl.* Tuhle debatu už vedli mnohokrát. *Tak tedy vzhůru do Herefordshiru.*

Mapa státního geodetického úřadu č. 161. The Black Mountains/Y Mynyddoedd Duon. Dominic odklopil růžový přebal a roztáhl velkou papírovou harmoniku. Mapy miloval už od dětství. Strašidelný les. X značí místo s pokladem. Okraje papíru

zahnědlé a ovroubkované hořící sirkou, zprávy signalizované z kopce na kopec pomocí střepů z rozbitého zrcadla.

Koutkem oka se podíval na Angelu. Jen s obtížemi si dokázal vybavit tu dívku v rohu studentské hospody, její ramena v těch modrých letních šatech. Dnes ho znechucovala, byla nakynutá a ochablá, žíly na lýtkách, skoro bába. Představil si, že by zničehonic zemřela a on mohl znovu objevit všechny svobody, o které před dvaceti lety přišel. Pak si totéž představil o pět minut později a připomněl si, že napoprvé těch svobod využil značně uboze, v duchu uslyšel skřípání koleček nemocničního vozíku a uviděl sáčky s tekutinou. Tolik jiných životů. Už nedostanete šanci je prožít.

Vyhlédl z okna a na souběžném říčním kanálu uviděl úzkou loď, u kormidla nějaký zarostlý blbeček, dýmka, hrnek čaje. *Ahoj, vodáci.* Pitomý způsob, jak trávit dovolenou, praštit se do hlavy pokaždé, když člověk vstane. Týden na lodi s Richardem. To by teprve bylo něco. Naštěstí budou uprostřed divočiny. Když toho na něj bude moc, může vyšplhat na kopec a z plných plic si zařvat. Upřímně řečeno, starost si dělal hlavně o Angelu. To nezmírnitelné tření mezi sourozenci. Po zapálení roznětky se nepřibližujte.

Richardovy vlasy, jistě. Najednou mu připadalo zřejmé, že všechno zlo sídlí právě tam, v té bujně černé hřívě. Něco jako mroží kly, výstraha beta samcům. Nebo jako nějaký samostatný tvor, mimozemská forma života, která se Richardovi uchytila přísavkami na lebce a zabydli se na něm.

Děti seděly naproti. Sedmnáctiletý Alex četl román *Řadová jednotka* od Andyho McNaba. Šestnáctiletá Daisy držela otevřenou knížku *Umění každodenní modlitby*. Osmiletý Benjy se přetočil tak, že měl chodidla na opěrce pro hlavu a hlava se zavřenýma očima mu visela dolů ze sedačky. Angela ho špičkou boty štouchla do ramene. *Co to vyvádíš, prosím tě? Jedu na koni a usekávám hlavy náckozombíkům.*

Vypadaly jako děti ze tří různých rodin: atlet Alex, široká ramena a samý sval, každý druhý víkend někde v modrých dálavách, kánoe, horská kola; Benjy, tekutina ve tvaru malého kluka, která se libovolně přelévá prostorem; a Daisy... Angela přemýšlela, jestli její dcera během posledního roku neprožila nějaké trauma, něco, co by vysvětlovalo tu namyšlenou pokoru i to, proč ze sebe najednou tak okázale dělá obyčejnou holku.

Zanořili se do tunelu, okna zaduněla a zachvěla se v rámech. Angela na několik vteřin spatřila, jak se tam venku ve tmě vznášší obézní žena ve středních letech, pak se rozplynula ve výtrysku slunečního světla a topolů, a ona byla zpátky ve svém těle, šaty ji škrtily v pase, krůpěje potu v kříži, typický pach vlaku: vyprahlý vzduch, rozžhavené brzdy, mdlý zápach toalet.

Carter položil muži podrážku na rameno a převálil ho. To přece nemůže být pravda! Zabil Bunnyho O'Neila. Před deseti lety spolu absolvovali výcvik ve Skotsku. Co bývalý kapitán SAS pohledává uprostřed Afghánistánu, vyzbrojený sovětskou puškou z černého trhu, kterou se zjevně chystal použít k vraždě miliardářského šéfa nadnárodní stavební firmy?

O kus dál ve vagonu si průvodčí přidřep k titěrné babičce s dlouhými šedivými vlasy a brýlemi na červené tkaničce. *Takže vy jste nastoupila do vlaku, a nemáte ani lístek, ani peníze na zaplacení?* Výholená hlava, světle modré tetování na masitém předloktí.

Angela měla chuť jí lístek koupit, aby ji před tím hrubcem zachránila.

Žena jako by se tenkým, jaternými skvrnami posetýma rukama pokusila sebrat něco neviditelného ze vzduchu. *Já si nemůžu...*

Bude na vás v Herefordu někdo čekat? Něha v hlase průvodčího. Prve ji nepostřehla. Jemně se dotkl ženiny ruky, aby upoutal její pozornost. *Třeba syn nebo dcera?*

Žena před sebou máchla zaťatými prsty. *Já si nemůžu tak docela...*

Angela ucítila svrbění v koutku oka a odvrátila se.

Richard se před půl rokem podruhé oženil a kromě jiného tím získal i nevlastní dceru. Angela na svatbu nejela. Do Edinburghu to bylo daleko, ve škole se uzavíralo pololetí a beztak se nikdy necítili jako bratr a sestra, prostě jen dva lidé, kteří spolu jednou za pár týdnů po telefonu stručně probírají záležitosti související s matčíným postupným chátráním. Louisu s Melissou viděla poprvé až na pohřbu. Obě vypadaly, jako by si je za přemístěnou cenu pořídil z nějakého exkluzivního katalogu, bezvadná plet' a ladící černé kožené kozačky. Dívka na ni upřeně civěla a neodvrátila pohled, ani když si toho Angela všimla. Hnědé vlasy ostříhané na mikádo, černá džínová sukně, ani o kousek delší, než bylo na pohřeb nezbytně nutné. Tolik lesku a pohrdavosti už v šestnácti. *Melissa režíruje školní divadelní představení. Sen noci svatojánské.*

Louisa působila tak trochu jako manželky fotbalistů. Angela si ji nedokázala představit v divadle nebo nad seriózní literaturou, nedokázala si představit, o čem se s Richardem baví, když jsou sami. Ale on nikdy moc neuměl odhadovat lidi. Desetileté manželství s tou ježibabou. Dárky, které při poslední návštěvě přivezl dětem, tolik úsilí vynaloženého úplně špatným směrem. Fotbalová ročenka pro Benjyho, náramek pro Daisy. Angelu napadlo, jestli Richard jen neopakuje tutéž chybu v jiném kabátě, jestli to prostě nebyla jen první vhodná ne-Jennifer a jestli on pro ni není jen dalším stupínkem na společenském žebříčku.

Jdu na záchod. Benjy vstal. *Mám ukrutánsky plnej měchýř. Neztrat' se.* Dotkla se jeho rukávu.

Ve vlaku se nedá ztratit.

Mohl by tě uškrtit nějaký úchyl, ozval se Alex, *a pak tě vyhodit z okna.*

Praštil bych ho do vejcí.

Vajec, opravil ho Alex.

Vejce, vajce, vijce... prozpěvoval si Benjy na cestě uličkou.

Nakonec zjistíme, že ticho už nepotřebujeme. Už nepotřebujeme samotu. Dokonce už nepotřebujeme ani slova. Veškeré naše konání se může proměnit ve svátost. Uvaříme pro rodinu a jídlo se promění v modlitbu. Jdeme se projít do parku a procházka se promění v modlitbu.

Alex vyfotil stádo krav. Jaký má, z evolučního hlediska, smysl být černobílý? Nenáviděl reálné násilí. Dosud si živě vybavoval křupnutí Callumovy nohy té noci v Crouch Endu. Když viděl nesestříhané záběry z Iráku nebo Afghánistánu, dělalo se mu špatně. Nikomu se s tím nesvěřil. Ale Andy McNab dokázal představu násilí utlumit tím, že ho proměnil v grotesku. A Alex si teď představoval Melissu, jak si rozepíná tu černou džínovou sukni. Představa *rozepínání* mu přivodila erekci, kterou ukryl za románem. Je to vůbec v pořádku, toužit po strejdově nevlastní dceři? Ale někdy se ožení i bratranec se sestřenicí a nic na tom není, jen nesmějí mít oba recesivní geny pro něco zlého, protože pak to jejich děti krutě odserou. A každá holka ze soukromé školy po tom v koutku duše prahne, stačí se podívat na tu opálenou kůži a bílé kalhotky navoněné aviváží. Až na to, že ona se s ním nejspíš ani nebude bavit, protože holky se baví jen s načesanýma blbečkama v těsných džínách. Na druhou stranu, o dovolené platí jiná pravidla a třeba budou mít společnou koupelnu a on tam vejde, vlezte za ní do sprchy, zmáčne jí ty namydlený kozy a ona začne vzdychat.

Muž uvězněný v horkém bytě nad loděnicí, kde se stará o manželku, která stráví zbytek života v téhle posteli, před touhle televizí. Sestry-dvojčata, oddělené ve věku sedmi týdnů, nevědí o sobě navzájem vůbec nic, jen cítí prázdno, které je všude provází. Dívka znásilněná matčíným přítelem.

Dítě, které zemře, a přitom nezemře. *Rodina*, ten neucho-
pitelný pojem, hvězda, co vede bárky zbloudilé, ač se každá
plaví pod jiným nebem.

A ještě její čtvrté dítě; dítě, které nikdo další neviděl. Karen,
její milovaný a utajený duch, mrtvě narozená před tolika
lety. Holoprosencefalie. Selhání homeotických genů podél
středové čáry mozku. Maličká zrůda, rysy spité doprostřed
obličeje. Řekli jí, ať se nedívá, ale ona se podívala a začala
na ně ječet, ať to odnesou. Pak v časných ranních hodinách,
zatímco Dominic spal a na oddělení panoval klid, znovu
zatoužila držet to drobné poškozené tělíčko v náruči, pro-
tože by se dokázala naučit ji milovat, opravdu by to doká-
zala, jenže výhybka už byla přehozená a Karen odbočila
do paralelního světa, který teď občas zahlédne z auta nebo
z vlaku, chatrče plné pavučin a cikánské tábory, odstavné
koleje a vřakovské, do světa, který navštěvuje ve snech, klo-
pýtá mezi kopřivami a psími výkaly, vzduch zahuštěný hor-
kem, vábena dívčím hlasem a mihnutím letních šatů. A příští
čtvrtek by Karen oslavila osmnáctiny. Proto nenávidí ven-
kov, neposkytuje rozptýlení, neumožňuje odvrátit pozor-
nost od činnosti poskvrněného, porouchaného srdce. *Bude
se ti tam líbit*, tvrdil jí Dominic. *V noci se budou kolem domu
srocovat zdegenerovaní vesničani s vidlemi a hořícími větvemi.*
Nerozuměl jí, stejně jako poslední dobou nedokázal poro-
zumět tolika věcem.

Dominic si otřel ze rtu drobkou sendviče a podíval se na Daisy,
která se na něj krátce usmála a opět sklopila zrak ke knize.
V poslední době se uklidnila, vypadalo to, že ty loňské nepřed-
vídatelné průtrže slz, které v něm probouzely pocit neohraba-
nosti a neužitečnosti, už se nevrátí. Ty bláboly o Ježíšovi jsou
samozřejmě nesmysl a z některých jejích známých z církve
mu naskakuje husí kůže. Nevkusné oblečení a falešná dob-
rá nálada. Ale svým způsobem je na ni hrdý, na sílu jejího

přesvědčení, na to, jak zarputile plave proti proudu. Jen kdyby se tolik nevzdálila svým skutečným přátelům. Zato Alex by hlavu nezvedl, ani kdybyste na něj civěli hodiny. Když čte, tak čte, když běží, tak běží. Od zplození syna Dominic očekával něco víc. Ten oidipovský vztek mezi druhým a čtvrtým rokem. *Nelez pořád na maminku*. Pak zlaté časy mezi sedmým a desátým rokem, ukládání prvních zubů do tajné schránky na klíček a sbírání kartiček s Pokémony, táboření v lese, ta noc, kdy jim poník rozepnul stan a ukradl jim sušenky. Učil Alexe hrát na klavír, slavné melodie v C dur vybrnkávané jedním prstem levé ruky. *Hvězdné války*, *Indiana Jones*. Jenže klavír ho omrzel, klíček od schránky věnoval Benjymu a pod stan začal jezdit s kamarády. Do Devonu, do národního parku Peak District.

Někdy si říkal, jestli Daisy spíš než pro sílu jejího přesvědčení nemiluje pro její osamělost, pro to, jak si ničí život, a pro to, jak to souzní s jeho vlastním životem.

Za vším je dům. Za vším je vždycky dům, ve srovnání s nímž jsou všechny ostatní domy větší nebo studenější nebo luxusnější. Obklady na cihlách ze třicátých let, rozbitý skleník, rebarbora a zrezivělé plechovky od oleje do sekačky. Vzadu můžete odchlípnout roh plotu z tenkého pletiva a proklouznout do průkopu, kudy každou půlhodinu projíždí vlak do Sheffieldu. Podehtované pražce, zamčená dělicí skříň s elektrickými rozvody. Když na koleji necháte pár pencí, vlaky je rozválcují do dlouhých bronzových jazyků, obličej královny se rozplácne tak, že dočista zmizí.

Přeostříte do minulosti a klečíte na kraji rybníčku, protože vám brácha řekl, že jsou tam pulci. Ponoříte ruku do té sliznaté, zarostlé polévky, on do vás strčí a vy ječíte až do okamžiku, kdy se rozplácnete na hladině. Ústa vám zaplaví voda. Strach a osamělost budou vždycky chutnat přesně takhle. Běžíte přes zahradu, promáčení, odpadávají z vás řasy a voláte: *Tati... Tati... Tati...* A vidíte, že stojí ve dveřích do

kuchyně, ale když doběhnete na rozpukanou dlažbu, začne se vypařovat, postupně řídne jako kapitán Kirk v transpondéru, s tímž zvukovým efektem, a dveře jsou prázdné, kuchyně je prázdná, dům je prázdný a vy si uvědomíte, že se nikdy nevrátí.

To nemáš nic jiného na čtení? zeptala se Angela.

Jo, odpověděla Daisy, ale právě teď bych si ráda četla tohle, pokud nemáš nic proti.

Nemusíš hned být jedovatá.

*Dámy... ozval se Alex a propukající hádku by to nepochybně ještě vystupňovalo, kdyby je nepřerušil Benjy, který běžel vagonem a jako pinballová kulička se odrážel od opěradel. Když před chvílí stál na záchodě, najednou se mu vybavil vlkodlak z *Pána času*, z toho dílu o královně Viktorii. Oči jako černé kulečnickové koule, jeho horký dech na Benjyho krku. Honem se zavrtal tátovi do podpaží a otřel se horním rtem o hedvábnou manžetu jeho sváteční košile. *Všechno v pořádku, kapitáne?* zeptal se táta a on řekl, že jo, protože vlkodlak už zmizel, tak si vytáhl blok z přírodopisného muzea a propisku, která psala osmi barvami, a začal kreslit zombíky.*

Když se znovu vynořil na svět, museli rychle přestoupit, uháněli na jiné nástupiště, aby chytili navazující vlak, který odjížděl za dvě minuty. V polovině nadchodu si uvědomil, že ve vagonu zapomněl plíšek. *Jaký plíšek?* nechápala máma. *Plíšek*, odpověděl, protože lepší jméno pro něj zatím nevymyslel. Byl to pant z kufru a máma ho později označila za *krám*, ale jemu se líbilo napětí vnitřního pérka a pach, který mu po něm zůstával na prstech.

Já pro něj dojdou, nabídl se táta, protože jako kluk měl v plechové krabičce od tabáku Golden Virginia schovaný koňský zub, a máma si povzdechla: *Ach jo*. Ale táta se vrátil pár vteřin před odjezdem, předal plíšek Benjymu a řekl: *Stráž ho jako oko v hlavě*. A když vyjížděli z nádraží, Benjy viděl, jak tu babičku s dlouhými šedivými vlasy odvádějí dva policajti

ve svítivě žlutých bundách. Jeden z policajtů měl pistoli. Pak vedle nich jel další vlak skoro přesně stejnou rychlostí a Benjymu se vybavil ten myšlenkový experiment Alberta Einsteina, kdy seděl ve vídeňské tramvaji jedoucí rychlostí světla a posvítil baterkou přímo před sebe, takže světlo zůstalo viset ve vzduchu jako cukrová vata.

Nenávidíš Richarda, protože se poflakuje v tom svém prostorném georgiánském bytě v centru Edinburghu, pět set kilometrů odsud, zatímco ty dřepíš na ošoupané olivové židli a posloucháš, jak máma vířská v kleci svého chorého mozku. *Sestry mi pálí ruce. Včera v noci byl nálet.* Nenávidíš ho, protože tohle všechno se platí z jeho kapsy, rozlehlý trávník, laciný kabaret každý páteční večer, *Kouzelné vzpomínky: hvězdy nedávné minulosti.* Nenávidíš ho, protože si vzal tu ženskou, která pokládala za samozřejmé, že tvoje děti budou jíst skopové karí, a přinutila tě bydlet v hotelu. Nenávidíš ho za to, že ji dokázal tak hladce vyměnit, jako by událost, která jiným často zničí život, pro něj byla jen dalším z dlouhé řady lékařských zákroků, vyříznutý nádor, rána vyčištěná a zašitá. Nenávidíš ho, protože je ten příslovečný marnotratný syn. *Kdy se za mnou přijde podívat Richard? Žnáš Richarda? To je tak krásný kluk.*

Navzdory všemu jsi v hloubi duše ráda, že ty jsi to hodné dítě, to, kterému záleží na rodičích. V hloubi duše pořád ještě čekáš na nějaký poslední soud, v němž budeš konečně vyzdvížena nad svého věčně úspěšného bratra, přestože jediný člověk, který takový soud mohl vynést, pozvolna upadal do posledního spánku, dýchací maska se zamlžovala a znovu pročišťovala, tiché syčení bomby pod postelí. A pak zemřel.

Dálnice M6 v jižním směru, zástavbu Birminghamu měli konečně za sebou. Richard přeřadil a ladně s mercedesem předjel belgickou chemickou cisternu. Upozornění na sjezd

k odpočívadlu u Frankley za tři kilometry. Napadlo ho, že zastaví v koutě parkoviště a bude se dívat, jak Louisa spí, ta kaluž máslově žlutých vlasů, to růžové ucho, jak zvláštní, že muže vzruší pohled na jednu ženu, a na jinou ne, cosi hluboko v mozkovém kmeni jako chuť na sladké nebo strach z hadů. Podíval se do zpětného zrcátka. Melissa poslouchala iPod. S nehybnou tváří mu zamávala. Zasunul do přehrávače *Dido a Aenease* pod taktovkou Eliota Gardinera a přidal na hlasitosti.

Melissa se dívala z okna a představovala si samu sebe ve filmu. Šla přes dlážděné náměstí. Holubi, katedrála. Měla na sobě tu červenou koženou bundu, kterou jí táta koupil v Madridu. Patnáctiny. Vešla do té místnosti, všichni se ohlédli a ona rázem pochopila.

Jenže oni budou určitě chtít, aby se s tou holkou kamarádila, čistě proto, že jsou stejně staré. Jako se máma chtěla skamarádit s tou pokladní v Tescu, protože jim oběma bylo čtyřiačtyřicet. Jistě, ta holka se může tvářit úplně normálně, ale to nic neznamená. Klidně to může být lesba. Sedm dní na venkově s cizími příbuznými. *Pro Richarda to hodně znamená*. A dělat Richardovi pomyslený je zjevně jejich životní poslání. Jasně.

*Žažěň mrak, jenž pad' v tvou líc,
osud vychází ti vstříc;
z celé říše
radost dýše,
štěstí je v ní stálý host.*

Nějaký idiot na motorce se kolem prohnal rychlostí Mach 4. Richard si představil kaluž vyteklého oleje, chochol jisker sršící od nádrže, která klouže po asfaltu, vážné poranění hlavy a rodiče dávající souhlas k transplantaci všech důležitých orgánů, aby z toho krátkého a tak hloupě promrhaného